

Jaký časopis Klinická onkologie chceme?

Slavíme leccos a slavit se má pořád. Byť jen to, že se člověk nebo časopis kdysi narodil, že se při vědomí dožil, že se dílo daří, nebo pouze v naději, že se dále dařit bude. Následující iritační filipikou, možná ze sešlosti věkem jen plachou polemikou, chci nejen oslavit padesátiny plátku Klinická onkologie, původně formátu A5, rozeného v Brně od roku 1976, pak jeho čtyřicátiny, od prvního čísla v pokročilejším formátu A4, s celostátním dosahem z roku 1986, ale i jeho vývoj podrobně popsany před desetiletím v článku Z historie časopisu Klinická onkologie [1]. Netřeba tvrdit, že stojíme na nějaké osudové křižovatce. Vykračujeme si zvolna na navyklé procházce již známým parčíkem, nyní už bez vichřic a polomů. Ale cosi jakoby nového k zamýšlení zde přes cestičku přesto náhle leží a nutí se tázat: Jaký časopis Klinická onkologie vlastně dále chceme?

Vše v naší lidovládné zemi se prý děje a má dít jen z vůle či ze zvůle lidu, a tak i v onkologickém časopise. V něm jsou formovacím plénem čtenáři, autoři do časopisu přispívající, redakční rada pracovní i čestná, případně tlak poměrů marketingových i finančních a také krok pokroku. Podmínkou pro naplnění aktuálních představ však je, že vůbec nějaké představy či vize existují a je ochota o nich se zájmem hovořit. Proto téma předkládám kolektivnímu rozumu mraveniště, aby se zadumalo, co ze svých instinktů a tužeb pracovitých mravenců vydestilovat, jak konat lépe, prospěšněji, radostněji, udržitelněji, anebo nic a jako dosud.

Připomeňme zde nadčasově znějící záměry otců zakladatelů, abychom si uvědomili, zda je umíme následovat a máme-li co aktualizovat. Ihned po zrození časopisu Klinická onkologie jako onkologického občasníku v 70. letech minulého století v Brně ho prof. Jan Kovařík za redakci uvedl jako „*odbornou neperiodickou účelovou tiskovinu, která vznikla z potřeby šířit nejnovější poznatky, zkušenosti, metodická doporučení, také prevenci a statě o sociální a psychické re-*

habilitaci nemocných. Rovněž má sloužit jako odborné fórum pro publikaci výsledků státních a rezortních výzkumů a pro jejich rychlý přenos do praxe.“ Naplnujeme tuto ideu? Částečně, jaksí, nově, málo. A proč?

V 80. letech minulého století pronikla idea československého onkologického časopisu dále na západ a získala podporu až v Praze. Objevil se už oficiálnější celostátní formát časopisu v gesci České onkologické společnosti, jejíž tehdejší předseda doc. Vladimír Kubec shrnul úkoly takto: „*Odstraňovat informační roztržičnost, aktuálně informovat a nevynechávat žádnou z oblastí onkologického zájmu – epidemiologii nádorů, sekundární prevenci, screeningové metody, klinickou diagnostiku, léčbu chirurgickou, radio- a chemoterapii, dispenzární metody, rehabilitaci i problémy sociální onkologie.*“

Nyní jako bychom byli v širí nasazení pro tuzemské cíle z oněch dvou citací let 70. a 80. spíše oligotematičtí, skromnější až rezervovanější, možná globalizovanější. Do reprezentativního salonu zdejšího onkologického nám více vstoupily nabízené novinky a produkty světa, domácí výtobytky se spíše choulí v předzíni bez ambicí strhávat pozornost, asi stačí pobýt v suchu a teple.

Devadesátá a další léta byla zasvěcena pokusům o westernizaci časopisu. Z náhlého nadšení nad velikostí světa se projevilo vlastenecké pojetí, jako obvykle poněkud naivně vnímající věhlas a wliv vlasti (nespisovná „w“ si vypůjčuji z vícerozměrného románu Čokoládová krev Radky Denemarkové, která takto ironicky vyjádřila nasazení mnohých vlastenců v době obrození s přečeňováním vlastního buditelského významu a wlivu, diskutujících přirozeně německy). Cílem nové etapy časopisu mělo být ideálně dobytí, minimálně oslovení velkého světa tuzemským onkologickým děním produkty v angličtině, nebo alespoň anglickými abstrakty, a přivodit naše rozpoznání za Atlantikem pro příznání impakt faktoru exotickému časopisu. Debaty i korespondence byly opa-

kované až nekonečné, úsilí a výsledky konečné. Sen o impakt faktoru ve světě předbíhal potřebný tah za impakt vektorem, tedy vliv časopisu na posun praxe z bodu A do bodu B zde ve vlasti.

Čeština i slovenština jsou jistě jazyky tvárné, barvitě a krásné, nejsou-li przněny novořečí internetu, Evropské unie a sociálních sítí. Přesto (třeba společně s maďarštinou, finštinou, amharštinou a dalšími převelice krásnými jazyky) neovládou svět ani širší euroregion a poddaly se již i s nadějnější španělštinou, němčinou, italštinou či francouzštinou angličtině jako univerzálnímu jazyku vědy a medicíny. Je to výhoda pro rodilé Brity, Severoameričany a Australany, v Evropské unii pak jen pro Iry. Ostatní se učí, přizpůsobují se angličtině, ale angličtinu pohříchu také přizpůsobují sobě, jak si stěžují někteří tradiční absolventi Oxfordu nebo Cambridge. Pokud bychom chtěli mít Klinickou onkologii časopisem věhlasným a mezinárodně wlivným, museli bychom asi redakci přestěhovat aspoň za Kanál, lépe až za Atlantik.

Nicméně snaha o internacionalizaci zde byla a kultivačně prospěla, byť spíše easternizací než westernizací. Dostáváme nyní překvapivě příspěvky z exotického východu, z Turecka, Iránu, dokonce Japonska, a divíme se, kde všude nás na mapách onkopoznání vůbec našli.

Avšak nyní to podstatné! Časopisu Klinická onkologie se začíná dramaticky nedostávat původních prací! Nikoliv prací přehledových, ty se naopak kupí. Poslední poměr byl dvě původní práce na 14 prací přehledových. Není to jen momentální stav, rýsuje se už v poslední době jako nový trend. Má se s tím něco dělat? Mají se nekonečně vyzývat řešitelé grantových výzkumných projektů, aby nás seznamovali s výsledky svých jistě původních úspěšných prací a projektů? Mají se od četných doktorandů silou vymáhat také výsledky jejich vlastní práce a ne jen jakási zvyková povinnost zaslat jednu přehledovou práci,

kteřou jejich snažení zpravidla začíná? Má být Klinická onkologie spíše edukačním materiálem a shrnovat, co se vyčte nebo už i „vygoogluje“ jinde? Některé obory si už ze svých oborových časopisů po dohodě udělaly regulérní vzdělávací materiál pro specializační atestace, případně monotematické tráveniny (digesty) načteného. Má být publikace v českém časopise jen obtěžující vlasteneckou povinností před disertacemi s vědomím, že „se to stejně moc nepočítá“ a rozhoduje impakt faktor přiznaný za oceánem? A co onkologické dění organizační, které může reálně zachraňovat i stovky či tisíce životů, nebo alespoň přispívat kvalitě péče? Hodí se to i bez nároků na impakt faktor ve světě, když je zde jen impakt vektor čili dopad

ve vlasti? A co prostá sdělení názorů na stav a vývoj onkologie a polemiky k nim? Hodí se do časopisu Klinická onkologie, nebo si raději všichni poslechneme ideově sjednocené prezentace v šótech v médiích? Vyvíjí se nám časopis, nebo jsme jen spokojeni, jak hezky se vyvíjíme i bez pohledu do zrcadla? Vyplyvá touha přispět do tuzemského časopisu z primární vůle a potřeby lékaře vyjádřit se, projevit názor či pochlubit se jím, nebo k tomu snad má být proti svým lidským právům na ochranu osobnosti darebně nucen nadřizovaný?

Netvrdím, že se musí teď hned něco zásadního stát. Vycházejí z vícevýznamově milé češtiny lze zažertovat slovní hříčkou, že má-li se něco stát, tak asi konat, jako vždy koná stát, tedy být sil-

ným před slabými a slabým před silnými [2]. Má osoby slabší nutit, nebo se podbízet těm slovnitým? Tož nevím. Ale když už jsme nyní majoritně přehledoví, držme si aspoň přehled a proměny nepřehlížejme.

Asi bude muset zatím stačit, když se při tom našem slavení pospolu zamyslíme, zejména zde na blízkém východě, tedy v trvalém sídle výkonné redakce již 50letého časopisu Klinická onkologie v Brně.

prof. MUDr. Jan Žaloudík, CSc.

Literatura

1. Linhartová V, Svoboda M, Fait V. Z historie časopisu Klinická onkologie. *Klin Onkol* 2017; 30(2): 83–85.
2. Keller J. Hybridní politika. Praha: ID 2020. 160 stran.